

**INSTRUMENT VOOR DE CONTROLE
VAN DE ERKENNINGSVOORWAARDE
BVH**

INSTRUMENT TEN BEHOEVE VAN EXTERNEN
FEBRUARI 2014

VLAAMSE ONDERWIJSINSPECTIE

Hendrik Consciencegebouw
Koning Albert II-laan 15 - 1210 Brussel
02 553 88 50

www.onderwijsinspectie.be

Inhoud

Inleiding.....	1
Onze opdracht.....	1
Wat onderzoeken wij in dit verband wel en wat niet?	1
Werkwijze.....	2
Onderzoeksinstrument.....	2
Oordeel en verslag	2
1 Organisatie van het beleid met betrekking tot de bewoonbaarheid, veiligheid en hygiëne	4
2 De bewoonbaarheid en veiligheid van de leer- en werkomgeving	11
3 De gezondheid en hygiëne van de leer- en werkomgeving.....	30

Inleiding

Onze opdracht

Eén van onze taken is de controle van de erkenningsvoorwaarden bewoonbaarheid, veiligheid en hygiëne (BVH) in de onderwijsinstellingen. Het toezicht, vermeld in artikel 38, § 5, van het decreet van 8 mei 2009, bestaat uit een marginale controle van de voorwaarden inzake BVH.

Wat onderzoeken wij in dit verband wel en wat niet?

- We onderzoeken tijdens elke doorlichting de erkenningsvoorwaarde BVH. Deze onderwijsregelgeving is de legitieme basis voor oordeel over de leer- en werkomstandigheden in een onderwijsinstelling. We doen geen toezicht op de naleving van de welzijnswet en aanverwante federale of Vlaamse wetgeving. Andere inspectiediensten zijn hiervoor bevoegd.
- Om BVH te onderzoeken:
  - steunen wij op het resultaat van analyses door deskundigen (bv. de interne en externe dienst en externe controlemechanismen);
  - houden wij rekening met de daadkracht en deskundigheid waarmee de onderwijsinstelling risico's voorkomt (bv aankoop- en indienststelling, EHBO, ...) en volgens plan wegwerkt;
  - gebruiken we hiervoor de documenten die de onderwijsinstelling geacht wordt in orde te hebben omwille van de welzijnswet e.a. regelgeving. Door deze informatiebronnen te gebruiken, voorkomen we nodeloze planlast.
- Duidelijk waarneembare tekorten die we op het moment van de doorlichting opmerken, brengen

we mee in rekening en vermelden we in het verslag. We hebben bovendien oog voor condities op het vlak van gezondheid en hygiëne die een impact hebben op de leer- en werkomstandigheden. Voldoende, hygiënisch en beschikbaar sanitair is bijvoorbeeld voor ouders en leerlingen een gevoelig punt.

Werkwijze

- We benaderen het toezicht op BVH vanuit de stelling dat elke leerling/cursist en elk personeelslid van de onderwijsinstelling actief moet kunnen zijn in een leer- en werkomgeving die minimaal in orde is om aan de erkenningsvoorwaarde BVH te voldoen.
- We gaan tijdens elke doorlichting na of de onderwijsinstelling de risico's op het vlak van BVH systematisch detecteert en beheerst. Dit doen we ook bij elk onderzoek naar aanleiding van een aanvraag om een nieuwe school op te richten
- We gaan uit van de analyses en adviezen van deskundigen en steunen op documenten die een onderwijsinstelling in het kader van de welzijnswet en andere regelgeving in principe beschikbaar heeft. Hierover hebben we een gesprek met de schoolleiding en contactpersonen met een verantwoordelijkheid voor deze erkenningsvoorwaarde. Ook de interne dienst kan in dit verband vaak belangrijke toelichtingen geven.
- We doen geen rondgang op alle lesplaatsen, maar hebben oog voor de feitelijke situatie in de lesplaatsen en lokalen die we tijdens de doorlichting bezoeken.
- We melden duidelijk zichtbare tekorten op het vlak van BVH tijdens het bezoek ter plaatse aan de contactpersonen met een verantwoordelijkheid voor deze erkenningsvoorwaarde en tijdens het verifiëringsgesprek aan de schoolleiding.

Onderzoeksinstrument

- Voor de controle van de erkenningsvoorwaarde BVH gebruiken we als instrument een vragenlijst. Voor de CLB's is er een aparte vragenlijst. Het instrument bestaat uit drie delen: (1) organisatie in verband met BVH, (2) bewoonbaarheid en veiligheid van de leer- en werkomgeving, (3) gezondheid en hygiëne van de leer- en werkomgeving.
- De kwaliteitsaspecten die we onderzoeken, verwijzen naar wat minimaal in orde moet zijn om aan de erkenningsvoorwaarde te voldoen. De meeste vragen zijn daarom gesloten vragen en worden met ja of nee beantwoord.

Oordeel en verslag

- Wij geven een antwoord op de vraag of de onderwijsinstelling voor de erkenningsvoorwaarde BVH een gunstig advies krijgt. We motiveren ons oordeel in het doorlichtingsverslag onder de "erkenningsvoorwaarde bewoonbaarheid, veiligheid en hygiëne". Sterke of te verbeteren punten nemen we eventueel in het overzicht achteraan in het verslag op. De motivering is een samenvatting van de belangrijkste vaststellingen die het advies onderbouwen.
- De advisering van de erkenningsvoorwaarde BVH gebeurt op basis van dezelfde mogelijkheden als de andere erkenningsvoorwaarden: (1) gunstig advies; (2) beperkt gunstig advies of (3) ongunstig advies.
- Een gunstig advies voor de erkenningsvoorwaarde BVH betekent dat:
  - we op basis van de documenten van deskundigen (bv. brandpreventieverslag, verslagen van de rondgang, controle van de laagspanning en van de liften en stookplaats, ...) en eigen vaststel-

lingen op de plaatsen die we tijdens de doorlichting bezochten, geen cumulatie van risico's en gebreken vaststelden;

- de risicodetectie en -beheersing voldoende blijkt geeft van het beleidsvoerend vermogen van de onderwijsinstelling;
  - er voor de vastgestelde tekorten betrouwbare indicaties zijn van aanpassing- of verbouwingswerken die bezig zijn of voor de nabije toekomst gepland zijn.
- Evenals bij een 'pedagogische doorlichting' kunnen we de tekorten delibereren op basis van een sterk beleidsvoerend vermogen inzake BVH (zie deel 1 van het instrument: Organisatie). Voor dergelijke deliberatie houden we enerzijds rekening met de ernst van de tekorten en anderzijds met de kwaliteit en systematiek waarmee de onderwijsinstelling de risico's detecteert, voorkomt en beheerst.
- Let op! Het oordeel van de onderwijsinspectie betreft **UITSLUITEND** de erkenningsvoorwaarde en heeft dan ook enkel een effect in de context van de doorlichting of erkenning van een nieuwe school. Dit impliceert dat:
- elke onderwijsinstelling zich moet houden aan de welzijnswetgeving en aanverwante regelgeving;
  - een toezicht door de inspectie Toezicht op het Welzijn op het Werk , naast de doorlichting niet is uitgesloten;
  - een sterk falende risicodetectie en aanslepende ernstige tekorten aanleiding kunnen zijn om de inspectie Toezicht Welzijn op het Werk te informeren. Zij kunnen instaan voor toezicht dat een specifieke deskundigheid vereist.

1 Organisatie van het beleid met betrekking tot de bewoonbaarheid, veiligheid en hygiëne

	ONDERZOEKSVRAAG	INFORMATIE
1.1	De instelling beschikt over een geconcretiseerd globaal preventieplan (GPP) en een jaarlijks actieplan (JAP).	<ul style="list-style-type: none"> - De inspectie wil met deze vragen nagaan of de instelling/het schoolbestuur de risico's kent, in kaart brengt en op een systematische wijze een planning maakt om de bewoonbaarheid, veiligheid en hygiëne in de gebouwen en het schooldomein te bewaken en te verbeteren. De inspectie controleert of de instelling/het schoolbestuur onder meer steunt op vaststellingen gemaakt door de interne dienst, de externe dienst en controle- of keuringsverslagen van derden.
1.2	De instelling voorziet in voldoende financiële middelen voor de realisatie van het globaal preventieplan en het jaarlijks actieplan.	<ul style="list-style-type: none"> - De inspectie vraagt het vorige en het huidige actieplan. Zijn de actieplannen dynamisch? Worden ze bijvoorbeeld jaarlijks bijgestuurd? Ondersteunen ze de systematische risicobeheersing? - Een lijst van in het verleden uitgevoerde investeringen, acties, opleidingen ... kan bijdragen om de voortdurende zorg in verband met bewoonbaarheid, veiligheid en hygiëne aan te tonen. - Soms (want soms wettelijk verplicht voor de werkgever) stelt men op een 'hoger niveau' (scholengemeenschap, scholengroep, gemeente/stad ...) een algemeen GPP/JAP op (alle scholen scholengemeenschap, alle gebouwen stad, ...). De inspectie gaat na op welke wijze er voor de betrokken instelling concrete plannen/acties terug te vinden zijn. De instelling moet kunnen aantonen bij welke plannen/acties zij betrokken zijn. - De verantwoordelijkheid ligt steeds bij de werkgever. Dit kan een schoolbestuur, een stadsbestuur, raad van bestuur ... zijn. In de praktijk kan het dus voorkomen dat de directie van een school geen bevoegdheden heeft over het budget, de te plannen acties, ... maar de inspectie spreekt/schrijft altijd over de instelling. - De instelling moet aantonen dat, met betrekking tot de acties vermeld in de actieplannen, het budget voor de uitvoering wordt voorzien. - Indien het budget niet in de plannen zelf wordt vermeld, kan de instelling dit door middel van de koppeling met de begroting van de instelling aantonen.

	ONDERZOEKSVRAAG	INFORMATIE
1.3	De instelling informeert het personeel (vast en tijdelijk personeel, stagiairs...) over de woonbaarheid, veiligheid en hygiëne.	- De inspectie wil met deze vragen afdrukken in hoeverre een instelling/het schoolbestuur proactief handelt in het kader van de erkenningsvoorwaarde BVH. Het verstrekken van noodzakelijke inlichtingen richtlijnen, ... is belangrijk voor de naleving van de veiligheidsrichtlijnen. Daarnaast kunnen preventieve onderhoudswerkzaamheden en controles bijdragen tot het voorkomen van risico's en nodige herstellingswerken. In dit kader is ook het pro-actief handelen van het bestuur/de leiding van de instelling belangrijk om systematisch gegevens te verzamelen (bijvoorbeeld over ongevallen, kwaliteit van de infrastructuur, hygiëne...) en zo de kwaliteit van de BVH te evalueren en bij te sturen.
1.4	De instelling beschikt over een preventief onderhoudsprogramma voor het instellingencomplex en de uitrusting.	- Conform haar werkwijze legt de inspectie geen documenten, formats, ... op. - Opmerking: tekorten inzake het 'effectieve onderhoud (poetsen)' nemen we vooral op onder vragen 2.11 en 3.10. - Enkele aandachtspunten kunnen zijn:
1.5	De instelling verzamelt gegevens om de kwaliteit van de woonbaarheid, veiligheid en hygiëne te evalueren en bij te sturen.	<ul style="list-style-type: none"> - Hoe verloopt de informatieverstrekking bij de aanwerving/indiensttreding? Op welke wijze wordt het personeel op regelmatige basis op de hoogte gebracht over het welzijnsbeleid? Kan het personeel beschikken over de verslagen van het comité voor preventie en bescherming op het werk? - Gebruikt de instelling informatiekanalen zoals de visietekst, het werkplan, het instellingsreglement, het werkplaatsreglement, het arbeidsreglement, het vademecum personeel, de personeelsvergaderingen, ...? - Documenten die aantonen dat de instelling over een preventief onderhoudsprogramma voor het schoolcomplex en de uitrusting beschikt (= meer dan poetsen) (bijvoorbeeld: controle van afvoerputten speelplaats; controle en onderhoud van de aanwezige machines; controle en onderhoud van buitenschrijnwerk; controle van speeltoestellen; taakbeschrijvingen, planning, roosters, checklists, onderhoudsdagboek, ... voor het dienstpersoneel, de klusjesman, ...). - Voorziet de instelling in vorming en opleiding van het personeel, in het bijzonder deze van de hiërarchische lijn, met betrekking tot woonbaarheid, veiligheid en hygiëne? - Bevraging(en) van leerlingen/personeelsleden betreffende aspecten van het BVH-beleid. Wat gebeurt er met de geregistreerde informatie met betrekking tot EHBO?

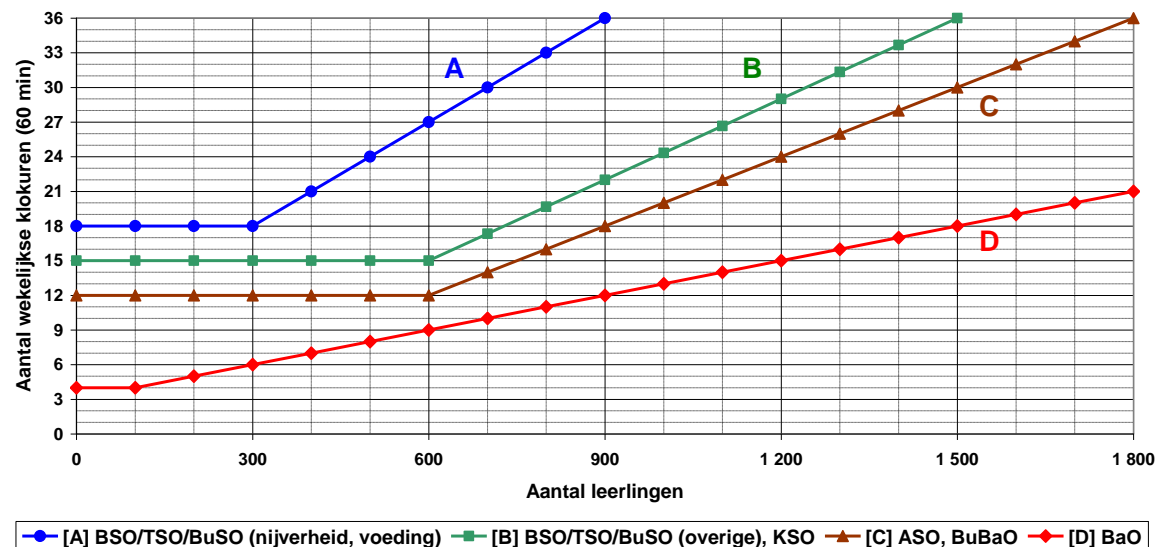
<p>1.6</p>	<p>Er is een reglementair samengesteld comité preventie en bescherming op het werk (of een ander overlegorgaan) dat de taken met betrekking tot het welzijnsbeleid behartigt, het beschikt over een huishoudelijk reglement en vergadert minimaal viermaal per schooljaar.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - De inspectie gaat met deze vraag na of de schoolleiding/ het schoolbestuur het personeel betreft bij het BVH-beleid. De schoolleiding moet aangeven op welke wijze/niveau (instelling, LOC, gemeente, stad, ...) zij dit organiseert voor haar instelling. De inspectie toetst de criteria op het aangegeven niveau. Indien de instelling aangeeft dit te organiseren binnen een georganiseerd personeels-overleg, gaat de inspectie na of het niet over een 'gewone' personeelsvergadering gaat waarbij enkel top-down mededelingen worden gedaan. Dit voldoet niet voor de inspectie. - Het betreffende overlegorgaan kan schooloverstijgend georganiseerd zijn, maar uit de verslaggeving moet blijken dat er ook 'lokale' agendapunten behandeld worden. - De inspectie zal de recente (twee laatste schooljaren) verslagen van het comité (of een ander overlegorgaan conform de regelgeving) opvragen. Veeleer dan de vergaderfrequentie is de (samen)werking (met) van het comité of ander overlegorgaan essentieel. - Bij twijfel hanteert de onderwijsinspectie het volgende principe: in het arbeidsreglement en/of -contract moet de werkgever opnemen hoe de organisatie met betrekking tot het comité preventie en bescherming op het werk (of een ander overlegorgaan dat, waar wettelijk mogelijk, de taken met betrekking tot het welzijnsbeleid op zich neemt) verloopt. In het Gemeenschapsonderwijs (GO!) en het gesubsidieerd officieel onderwijs (onderwijs van steden en gemeenten, provinciaal onderwijs) oefent een BasisoverlegComité / BasisComité (BOC / BC), naast een aantal andere taken, de bevoegdheden uit van een CPBW.
-------------------	--	--

	ONDERZOEKSVRAAG	INFORMATIE
1.7	De preventieadviseur geeft advies bij het opstellen van het globaal preventieplan en het jaarlijks actieplan aan de hand van risicoanalyses.	- De inspectie gaat met deze vragen na of de schoolleiding/ het schoolbestuur een beroep doet op de aanwezige interne en externe deskundigheid aangaande BVH. Naarmate de samenwerking tussen de hiërarchische lijn en de interne en externe deskundigen coherent is en leidt tot een doordachte planning en uitvoering van acties, wekt dat vertrouwen. De inspectie baseert zijn onderzoek naar de erkenningsvoorwaarde BVH vooral op adviezen, documenten, onderzoeken, ... van 'experten' die de school hierin bijstaan (marginale controle).
1.8	De preventieadviseur doet een jaarlijkse rondgang en geeft de bevindingen weer in een verslag.	- De inspectie vraagt van de laatste 2 jaren de verslagen op van de rondgang van de interne preventieadviseur en de 2 laatste verslagen van de rondgang van de externe dienst voor preventie en bescherming op het werk in de instelling. Hierdoor kan zij ook een evolutie zien in de vastgestelde opmerkingen, adviezen en tekorten. Dit geeft ook aan in welke mate het beleid rekening houdt met deze adviezen en opmerkingen. Het is uiteindelijk de eindverantwoordelijkheid van de werkgever om al dan niet gevolg te geven aan de adviezen van de interne en/of externe diensten.
1.9	De preventieadviseur wordt betrokken bij de analyse van ongevallen en incidenten.	- Indien de werkzaamheden georganiseerd worden in een uitgebreidere interne dienst voor preventie en bescherming neemt de inspectie de volgende houding aan: <ul style="list-style-type: none"> - De instelling moet aangeven hoe en op welk niveau de taakverdeling binnen de interne dienst is uitgewerkt. - Wanneer men taken delegeert naar een hoger niveau, onderzoekt de inspectie of de beslissingen/acties op dit niveau, ook uitwerking (plannen, acties...) hebben op het niveau van de instelling.
1.10	De preventieadviseur heeft een aangepaste opleiding gevolgd en beschikt over voldoende tijd om zijn/haar opdracht uit te voeren.	- Als men binnen de interne dienst taken delegeert naar een lager niveau, bijvoorbeeld naar een lokaal contactpersoon/preventieadviseur, gaat de inspectie na of deze persoon de vereiste en afgesproken taken uitvoert. - Volgende gegevens/documenten kunnen bijkomende ondersteuning zijn:

<p>1.11</p>	<p>De externe dienst voor preventie en bescherming op het werk doet minimum om de twee jaar een rondgang en geeft de bevindingen weer in een verslag.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Documenten (aangifte/steekkaart) van arbeidsongevallen. - Zijn er statistieken met betrekking tot ongevallen/incidenten bij personeel (leerlingen)? - Wendt men de registratie van de EHBO aan om analyses te maken? - De aard van het onderwijs dat de instelling/het schoolbestuur verstrekt en het aantal werknemers bepalen de noodzakelijke vorming van de preventieadviseur. <p>Onderstaande 'normen' vormen een 'functionele' (geen verplichtende) richtlijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> - aso en tso/bso/dbso/busovwo/dko handel en aanverwante/bao/bubao <ul style="list-style-type: none"> O vanaf 200 werknemers: PA niveau 2 O vanaf 1000 werknemers: PA niveau 1, adjunct niveau 2 - tso/bso/dbso/busovwo verzorging, voeding <ul style="list-style-type: none"> O vanaf 100 werknemers: PA niveau 2 O vanaf 500 werknemers: PA niveau 1, adjunct niveau 2
<p>1.12</p>	<p>De instelling geeft gevolg aan de opmerkingen van de externe dienst voor preventie en bescherming op het werk.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - tso/bso/dbso/busovwo nijverheid <ul style="list-style-type: none"> O vanaf 50 werknemers: PA niveau 2 O vanaf 200 werknemers: PA niveau 1, adjunct niveau 2 - Minder werknemers: PA niveau 3 (basisopleiding)

Tijd te besteden aan preventietaken – PreBes-richtlijn 2010

Voortaan worden dus vier verschillende groepen onderscheiden, met name:

- [A] De studierichtingen van de studiegebieden nijverheid en voeding van het secundair beroepsonderwijs, technisch onderwijs en buitengewoon onderwijs (bso/tso/busso).
- [B] De studierichtingen van het kunstsecundair onderwijs (kso) en van de andere studiegebieden van het secundair beroepsonderwijs, technisch onderwijs en buitengewoon onderwijs (bso/tso/ busso).
- [C] Het algemeen secundair onderwijs (aso) en het buitengewoon basisonderwijs (bubao).
- [D] Het gewoon basisonderwijs (bao).

1.13

De betrokkenheid van de preventieadviseur in het aankoop- en indienststellingsbeleid is uitgeschreven in een procedure (vanaf bestelbon tot indienststelling).

- Een belangrijk basisprincipe om de veiligheid binnen een organisatie te beheersen en te bewaken is trachten te vermijden dat gevaarlijke machines, goederen, producten, ... in de instelling komen. Dit kan in grote mate gerealiseerd worden door een goed aankoopbeleid. De inbreng van de interne preventieadviseur is hierbij belangrijk als ondersteuning voor het beleid en de hiërarchische lijn.
- De inspectie zal deze criteria bekijken zoals afgesproken binnen de begeleidingscommissie van het convenant betreffende preventie en be-

<p>1.14</p>	<p>De bestelformulieren worden mee ondertekend door de preventieadviseur (conform de afspraken afgesloten binnen het convenant).</p>	<p>scherming in het Vlaamse Onderwijs.</p> <ul style="list-style-type: none"> - De inspectie legt hier ook het verband met de vragen van de controlelijst met betrekking tot de 'interne dienst'. Wanneer het beleid taken delegeert naar een ander niveau (bijvoorbeeld lokale preventieadviseur/contactpersoon), dan wordt de regelgeving met betrekking tot het aankoop- en indienststellingsbeleid geïnterpreteerd ten aanzien van dat niveau. - De inspectie controleert dit niet structureel, maar steekproefsgewijs. Volgende zaken krijgen aandacht: <ul style="list-style-type: none"> - De procedure en de inbreng van de interne dienst/preventieadviseur in de verschillende fasen van het aankoopproces. - De inspectie zal een aantal bestelbonnen opvragen i.v.m. bv. machines, gevaarlijke producten, PBM/CBM, ... Meestal zal de school een dossier bijhouden per arbeidsmiddel (toestel, machine, ...) of in kleinere scholen zullen deze bewijzen verzameld worden in één of meerdere mappen.
<p>1.15</p>	<p>Een systematische risicobeheersing blijkt uit het gebruik en de inhoud van hoger vermelde en andere voorgelegde documenten.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - De inspectie geeft hier enkel een positief antwoord als de instelling een voorbeeld van goede praktijk is. Zij houdt hier dus ook rekening met de vaststellingen uit deel 2 en 3. - Onder systematische risicobeheersing beschouwt de inspectie: de planning van de preventie en de uitvoering en evaluatie van het beleid met betrekking tot het welzijn van leerlingen/cursisten en personeel, met het oog op de beheersing van risico's via detectie, analyse en het nemen van concrete preventiemaatregelen op het niveau van de instelling(en), de werkpost(en), functie(s) of individu(en) met het oog op het voorkomen van risico's en het vermijden of beperken van schade. Het systematisch aspect van dit stelsel van werkwijzen (procedures) en handelen, houdt in dat het een continu proces is dat een progressieve evolutie kent en zich permanent aanpast aan wijzigende omstandigheden.

2 De bewoonbaarheid en veiligheid van de leer- en werkomgeving

	ONDERZOEKSVRAAG	INFORMATIE
2.1	In de leslokalen en de lokalen voor het ondersteunend personeel is er voldoende daglicht en voldoet de kunstverlichting.	<ul style="list-style-type: none"> - De inspectie stelt met deze vragen enkele minimale eisen aan de lokalen voor het personeel en de leerlingen. - De inspectie controleert dit niet systematisch, maar steekproefsgewijs. - Volgende zaken krijgen aandacht:
2.2	De leslokalen en de lokalen voor het ondersteunend personeel kunnen verlicht worden (natuurlijk of geconditioneerd).	<ul style="list-style-type: none"> - Er is minimum 1 raam met buitenlicht. Dit is onze minimumvoorwaarde. Om na te gaan of er voldoende daglicht kan binnen vallen in een leslokaal kun je het volgende basisprincipe (hulpmiddel) hanteren: verhouding raamoppervlakte/vloeroppervlakte is 1/6. - De inspectie houdt rekening (is soepeler) met betrekking tot 'voldoende daglicht' voor lokalen die slechts sporadisch (in tijd) bezet worden (bv. de studiezaal). - De inspectie controleert de specifieke eisen niet systematisch, maar in het geval van ernstige twijfel en/of discussie, gebruiken we volgende werkwijze en criteria:
2.3	De plafondhoogte van een leslokaal in de kelder ligt minimaal 1 meter boven het straat- of speelplaatsniveau.	<ul style="list-style-type: none"> - Bevatten de verslagen van de interne en/of externe diensten iets betreffende de eisen in de vraagstelling? - Kunnen er eventueel tijdens de doorlichting metingen uitgevoerd worden? - De inspectie vraagt een verlichtingsniveau van minimum 300 lux. - De inspectie vraagt een nuttige vloeroppervlakte van 2 m² per leerling. - De inspectie vraagt een minimum plafondhoogte van 2,5 m in de leslokalen.
2.4	In de leslokalen is er minimum 2 m ² vloeroppervlakte per leerling beschikbaar.	<ul style="list-style-type: none"> - Er is aandacht voor mogelijke verblinding.
2.7	De plafondhoogte van de leslokalen bedraagt minimum 2,5m.	<ul style="list-style-type: none"> - Voor de berekening van de nuttige vloeroppervlakte per leerling verminderen we de absolute oppervlakte van het lokaal met de oppervlakte die bezet wordt door de 'vast opgestelde/verankerde infrastructuur', d.w.z. de kasten, de machines en de wasbak. De oppervlakte ingenomen door de schoolbank/lessenaar/stoel nemen we wel mee als nuttige oppervlakte. Opgelet: de oppervlakenorm is niet van toepassing op klassieke werkhuisen, werkhallen, ... (zie hiervoor 2.8). - Opgelet: klassen ingericht in de kelder moeten minimum aan één zijde voldoen aan vraag 2.3. Dit kan het geval zijn bij schoolgebouwen gebouwd op hellingen.
2.5	Er is minimum 1 m ² overdekte speelplaats per leerling beschikbaar.	<ul style="list-style-type: none"> - De inspectie stelt met deze vragen enkele minimale eisen aan de oppervlakte van de speelplaatsen voor de leerlingen. - De inspectie controleert de specifieke eisen niet systematisch, maar in het geval van ernstige twijfel en/of discussie, ge-

	ONDERZOEKSVRAAG	INFORMATIE
2.6	Er is minimum 3 m ² buitenspeelplaats per leerling beschikbaar.	<p>bruikt ze volgende werkwijze en criteria:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bevatten de verslagen van de interne en/of externe diensten iets betreffende de eisen in de vraagstelling? - Kunnen er eventueel tijdens de doorlichting metingen uitgevoerd worden? - De inspectie vraagt minimum 1 m² overdekte speelplaats per leerling. - De inspectie vraagt minimum 3 m² buitenspeelplaats per leerling. <p>- Opgelet:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De overdekte speelplaats kan/mag ook een “binnenspeelruimte” zijn of een ander gelijkwaardig alternatief, waar men tijdens de pauzes kan verblijven.(bv. openstellen van een polyvalente zaal). - De bezetting (aantal nodige m²) is te bepalen op de effectieve maximale aanwezigheid van het aantal leerlingen (leerlingensages, werkplekieren, scheiding tijdstip speeltijden). Hierdoor kan de nodige oppervlakte soms beperkt worden. - Wanneer de overdekte speelplaats zich buiten bevindt is een totale oppervlakte voor de speelplaats 3 m² per leerling voldoende. Bijvoorbeeld: een instelling heeft 100 leerlingen. Ze voorziet hiervoor 100 m² overdekte speelplaats buiten. Als buitenspeelplaats beschikt ze over 300 m² waarvan 100 m² overdekt. Deze instelling voldoet aan de criteria.

	ONDERZOEKSVRAAG	INFORMATIE
2.8	De gebouwen en lokalen voldoen aan de woonbaarheids-, veiligheids- en hygiëne-eisen.	<p>Kijkwijze</p> <ul style="list-style-type: none"> - De inspectie gaat bij deze vraag na of er een onmiddellijk verband bestaat tussen het vastgestelde tekort en de veiligheid en/of gezondheid van de leerlingen en/of het personeel op korte en/of langere termijn. - Enkele voorbeelden van aandachtspunten: <ul style="list-style-type: none"> - De gebouwen waarin zich arbeidsplaatsen bevinden hebben structuren, een stabiliteit en een stevigheid die zijn afgestemd op het gebruik dat ervan wordt gemaakt. - Het klimaat wordt er niet verstoord door de invloed van de volgende schadelijke factoren: de aanwezigheid van bevuilde of bedorven lucht, gevaarlijke tocht, overmatige warmte of koude en overmatige vochtigheid of droogte, alsook onaangename geuren. - De personeelsleden kunnen de ramen, bovenlichtvoorzieningen en ventilatievoorzieningen, die kunnen worden geopend, veilig openen, sluiten, regelen en vastzetten. In geopende stand vormen zij geen risico voor de personeelsleden en/of leerlingen. - De vloer in de keuken en de eetzaal is voldoende hard (en niet absorberend) en wordt minstens één maal per dag gereinigd. - De gasvoorziening in labo's, didactische keukens kan afgesloten worden met een centrale afsluitkraan. Verder hebben wij bijzondere aandacht voor: <ul style="list-style-type: none"> - Ernstige tekorten met betrekking tot lawaai en schimmelvorming. - Ernstige tekorten met betrekking tot onderhoud en wanorde. - Ernstige tekorten aan de vrije oppervlakte voor de leerlingen in werkhuizen, labo's, ... - Ernstige tekorten betreffende de inrichting van de lokalen, bv. instabiele stapelrekken, gevaar voor omvallende kasten, ernstige risico's met dieren en giftige planten.
2.9	De lokalen voldoen aan de minimale comfortvoorwaarden.	<p>Kijkwijze</p> <ul style="list-style-type: none"> - De inspectie gaat bij deze vraag na of er een onmiddellijk verband bestaat tussen het vastgestelde tekort en het comfort van de leerlingen en/of het personeel op korte en/of langere termijn. - Het betreft hier hoofdzakelijk de 'verblijfslokalen' (dit zijn de lokalen die de leerlingen en de personeelsleden gebruiken tijdens het reguliere lesverloop (arbeidstijd) evenals tijdens de pauzes, o.a. klaslokalen, werkplaatsen, leraarskamer, eetzaal, polyvalente ruimte, kleedruimtes, studiezaal) zijn ingericht rekening houdend met de aard en de activiteit van de instelling. Dit zal vooral afhankelijk zijn van het onderwijsniveau en van de mogelijke opleidingen/vakken in de instelling (bv. bouw, tuinbouw, ...). - Enkele voorbeelden van aandachtspunten (niet-exhaustief): visueel comfort, thermisch comfort, lawaai, functioneel en gebruikerscomfort, ...

ONDERZOEKSVRAAG	INFORMATIE
	<p>Toelichting met betrekking tot de aandachtspunten:</p> <p>- Thermisch comfort en visueel comfort</p> <ul style="list-style-type: none"> - De verblijfslokalen worden op een voor hun doel afgestemde gebruikstemperatuur gehouden. Dit kan opnieuw afhankelijk zijn van de opleiding (bv. bouw, tuinbouw, ...) of van het vak (bv. lichamelijke opvoeding). In geval van discussie volgen we de onderstaande richtwaarden: <p>Afspraken (voor een klassieke school):</p> <ul style="list-style-type: none"> - temperatuur klaslokaal: minimum 20°C en maximum 29°C; - temperatuur werkplaats: minimum 16°C en maximum 29°C; - temperatuur gymzaal: 12°C tot 15°C. <p>De inspectie houdt rekening met het feit dat sommige instellingen een bijzonder pedagogisch project hebben (openluchtscholen). De inspectie verwacht van de instelling dat ze dit heeft besproken t met de aanbelangende participanten en overlegorganen binnen de instelling.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ramen, bovenlichtvoorzieningen en glazen wanden zijn zodanig geconstrueerd dat, rekening houdend met de aard van het werk en de aard van de arbeidsplaats, er geen overmatige zonnestraling is in de verblijfslokalen. <p>- Functioneel en gebruikerscomfort</p> <ul style="list-style-type: none"> - De klasindeling zorgt voor een vlotte doorgang. In geval van discussie volgen we de onderstaande richtwaarden: <ul style="list-style-type: none"> - vrije strook tussen bordwand en voorste tafel- of bankenrij: 2,0 m. - vrije strook achter de tafels/banken: 50 cm als iedere leerling aan een looppad zit, anders 100 cm. - afstand leerling - verwarmingsradiator: 30 cm. - breedte van obstakelvrije doorgangen of looppaden: minimum 60 cm. In geval van de aanwezigheid van een rolstoelgebruiker wordt minimum 90 cm voorzien. - Indien noodzakelijk is er voorzien in aangepast meubilair. - Er liggen geen losse snoeren op de grond. - Er zijn voldoende bergruimtes beschikbaar. - De kapstokken zijn veilig/afgeschermd. - Er is een aangepaste fietsenbergruimte. - De leerlingen hebben de mogelijkheid om te drinken.

ONDERZOEKSVRAAG	INFORMATIE
	<ul style="list-style-type: none"> - De school doet aan (selectieve) afvalverzameling en zorgt ervoor dat het afval regelmatig wordt verwijderd. - Met betrekking tot het eten van maaltijden/boterhammen <ul style="list-style-type: none"> - Indien de school gebruikmaakt van een refter/eetzaal volgen we de volgende richtlijnen. <ul style="list-style-type: none"> - De lokalen waarin de refters zijn ondergebracht, zijn in duurzame materialen gebouwd en kunnen gemakkelijk onderhouden worden. - De minimumoppervlakte van de refters, in vrije oppervlakte, wordt berekend op basis van het maximum aantal leerlingen (en eventueel personeelsleden) datgelijktijdig de refter gebruikt (d.w.z. rekening houden met aantal eetbeurten). We verwachten 1m² oppervlakte per leerling (en eventueel per personeelslid). - Indien de klaslokalen worden gebruikt als eetruimte, worden zowel de tafels als de vloer minstens na de maaltijd gereinigd. - Indien de instelling moet voorzien in kleedkamers, wastafels en douches (bv. in het kader van ‘beroepsopleidingen’) nemen we onder andere de volgende aandachtspunten mee. De werkgever bepaalt de ligging, de inrichting en de uitrusting van de sociale voorzieningen na advies van de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer en het comité. <ul style="list-style-type: none"> Algemeen <ul style="list-style-type: none"> - De kleedkamers, wastafels en douches bevinden zich in één of verschillende lokalen die volledig gescheiden zijn van de arbeidsplaats. - De instelling voorziet in aparte kleedkamers, douches en toiletten voor mannen en vrouwen. - Wanneer er enkel wastafels aanwezig zijn, omdat er geen douches vereist zijn, voorziet de instelling in aparte wastafels voor mannen en vrouwen. - Deze lokalen moeten gesloten kunnen worden. - Ze worden verlucht, verlicht en verwarmd in functie van hun bestemming. - Ze worden voorzien van meubilair dat beantwoordt aan de bestemming van het lokaal en ze zijn gemakkelijk toegankelijk. - De lokalen en de sociale voorzieningen worden schoongemaakt, zodat ze te allen tijde beantwoorden aan de hygiënische voorschriften. De inspectie verwacht dat de sanitaire voorzieningen minimum dagelijks gepoetst worden. Kleedkamers <ul style="list-style-type: none"> - De werkgever stelt een kleedkamer ter beschikking van de werknemers en de gelijkgestelde leerlingen,

ONDERZOEKSVRAAG	INFORMATIE
	<p>wanneer deze van kledij moeten wisselen.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wanneer er geen kleedkamers vereist zijn, moet de werknemer en de gelijkgestelde leerling kunnen beschikken over een plaats om zijn kledij op te hangen. - De kleedkamers worden zodanig uitgerust met kleerkasten dat elke werknemer en de gelijkgestelde leerling zijn kleding tijdens de werktijd achter slot en grendel kan bewaren. - Elke werknemer en de gelijkgestelde leerling die de kleedkamer gebruikt, beschikt over een individuele kleerkast. - Wanneer er geen specifiek risico is, mogen de individuele kleerkasten vervangen worden door een gewone kapstok met kleeerhaak of een kleeerhanger en een individueel vak. - De werknemers en de gelijkgestelde leerlingen bewaren kledij en toiletartikelen in de kleedkamers of, in geval van afwezigheid van kleedkamers, in de daarvoor bestemde plaatsen. <p>Wastafels</p> <ul style="list-style-type: none"> - De wastafels worden ingericht in specifiek hiertoe bestemde lokalen (dit kan eventueel ook in de kleedkamer). <p>De wastafels mogen ook ingericht worden in de toiletten indien de aard van het werk en de afwezigheid van risico's dit rechtvaardigen en enkel mits er een akkoord is van het comité preventie en bescherming op het werk.</p> <ul style="list-style-type: none"> - De werkgever bepaalt in functie van de aard van het werk en de aard van het risico of de wastafels moeten voorzien zijn van koud en warm water en welke zeep of reinigingsmiddelen er aanwezig moeten zijn. - Indien de werknemers en de gelijkgestelde leerlingen tijdens het werk hun handen moeten wassen, zijn er wastafels geïnstalleerd in de nabijheid van de werkpost. <p>Douches</p> <ul style="list-style-type: none"> - De werkgever stelt een douche met warm en koud water ter beschikking van de werknemers, indien: <ul style="list-style-type: none"> 1° de werknemers en/of leerlingen worden blootgesteld aan overmatige warmte; 2° de werknemers en/of leerlingen sterk bevuilend werk verrichten; 3° de werknemers en/of leerlingen worden blootgesteld aan gevaarlijke chemische of biologische agentia.

	ONDERZOEKSVRAAG	INFORMATIE
2.10	<p>Het domein en de gebouwen zijn toegankelijk voor personen met beperkte mobiliteit.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - De inspectie neemt in het schooljaar 2013-2014 een stimulerende rol op. - In afwachting van de toepassing van het M-decreet (belangrijke en noodzakelijke maatregelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften) focust de inspectie zich vooral op de toegankelijkheid voor de rolstoelgebruiker. - Algemeen te gebruiken ruimten/lokalen zoals de parking (indien aanwezig), het secretariaat, ... moeten bereikbaar zijn voor personen met een beperkte mobiliteit. - De leslokalen die naast de andere lokalen (refter, toilet, ...) worden voorzien, om in het geval van beperkte mobiliteit van leerlingen/leraren de gewone lesactiviteiten verder te kunnen zetten, moeten bereikbaar zijn voor deze personen. <p>Onderstaande richtlijnen zijn aandachtspunten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Parkeerplaats (indien aanwezig) <ul style="list-style-type: none"> Minimum 1 parkeerplaats is aangepast en voorbehouden voor personen met een beperking. Indien mogelijk bevindt deze zich dicht bij een toegang. - Toegangspaden buiten (tot aan de toegangsdeur) <ul style="list-style-type: none"> - De breedte van het toegangspad moet minimaal 1,50 m zijn. Een breedte van minimum 90 cm kan ook volstaan voor bestaande situaties, indien het toegangspad voorzien is van voldoende plaatsen om te keren. Hier is de breedte minimum 1,50 m * 1,50 m, dit is nodig om een draaicirkel te kunnen maken. - De paden hebben een 'rolstoelvaste' ondergrond (effen, aaneengesloten en stroef). - Niveaunderschillen van meer dan 2 cm worden weggewerkt in het terrein of opgevangen door een helling. - De paden zijn goed zichtbaar en zijn steeds goed verlicht. - Toegang <ul style="list-style-type: none"> - De toegang tot het gebouw is goed zichtbaar. - De toegang is drempelvrij. Een niveauverschil tot maximum 2 cm is toegelaten. Indien meer, wordt het hoogteverschil weggewerkt in het terrein of opgevangen door een helling. - De vrije doorgangsbreedte van de deur bedraagt minimum 90 cm. - Er is voldoende ruimte zodat de betrokkene de deur zelfstandig kan openen. (Een zelfsluitend pompmechanisme bij manueel bedienbare deuren is voldoende licht afgesteld (maximum 3 kg). Er is voldoende vrije ruimte voor en achter de deur (minimum 1,50 m diameter) om met een rolstoel te kunnen manoeuvreren. Aan de zijde van de deurkruk is een opstelruimte van minimum 50 cm voorzien.)

	ONDERZOEKSVRAAG	INFORMATIE
		<p>- Circulatie in het voorziene ‘toegankelijke’ gebouw</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kleine niveauverschillen (tot 18 cm) kunnen worden overbrugd door een helling. Grotere niveauverschillen worden overbrugd met een combinatie van een helling of een lift. • Van de lift (indien gebruik ervan voorzien is voor de rolstoelgebruikers) is de liftkooi minimum 1,10 m breed en 1,40 m diep. • De automatische liftdeur heeft een vrije doorgangsbreedte van minimum 90 cm. Voor de liftdeur is een vrije draairuimte met een diameter van 1,50 m aanwezig. <p>- Voorziene klaslokalen in het ‘toegankelijke’ gebouw</p> <ul style="list-style-type: none"> • Elk lokaal is voor- en achteraan voorzien van minstens één vrije en vlakke ruimte, waar een rolstoelgebruiker een draaicirkel van 1,50 m kan maken. • Doorgangen tussen het meubilair waar de rolstoelgebruiker door moet zijn minimum 90 cm breed. Dit is exclusief de gebruikruimte van de stoelen. • Het meubilair is verplaatsbaar, het bestaat uit losse tafels en stoelen. <p>- Tafels zijn onderrijdbaar. Voor volwassenen gelden de volgende regels: de ruimte onder de tafel is minimum 70 cm hoog, 60 cm diep en 90 cm breed.</p>
2.11	Het onderhoud van het domein, de gebouwen en de lokalen voldoet.	<p>- De lokalen en de sociale voorzieningen worden schoongemaakt, zodat ze te allen tijde beantwoorden aan de hygiënische voorschriften. De inspectie verwacht dat de sanitaire voorzieningen minimum dagelijks gepoetst worden.</p> <p>- De instelling zorgt ervoor dat de werkplaatsen en de gebouwen waarin het personeel en de leerlingen zich bevinden, worden schoongemaakt en onderhouden, teneinde elk risico voor het welzijn van het personeel en de leerlingen te voorkomen. De lokalen en de sociale voorzieningen worden schoongemaakt zodat ze te allen tijde beantwoorden aan de hygiënische voorschriften. De inspectie verwacht dat de sanitaire voorzieningen minimum dagelijks gepoetst worden.</p> <p>- De werkgever zorgt er voor dat alle afval veilig en regelmatig wordt verzameld, opgeslagen, behandeld en verwijderd van de werkplaats, rekening houdend met de specifieke regelgeving die op de verwijdering van afvalstoffen van toepassing is.</p>

	ONDERZOEKSVRAAG	INFORMATIE
2.12	<p>Gevaarlijke zones, hellingen, trappen en hoger gelegen vlakken zijn voldoende beveiligd.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Teneinde het risico op vallen te voorkomen, zijn de trappen, gaanderijen en platformen voorzien van collectieve beschermingsmiddelen, inclusief leuning, waarvan het aantal en de dimensies worden bepaald door de regels van goed vakmanschap. - Om gelijkgerichtheid te bevorderen hanteert de inspectie de volgende minimumcriteria. We controleren dit niet systematisch, maar in het geval van discussie volgen we de onderstaande richtwaarden: <ul style="list-style-type: none"> - De nuttige breedte van de trappen, uitgangen en uitgangswegen moeten gelijk zijn aan of groter zijn dan 80 cm. - Hoogte trapleuning: minimum 75 cm. - De horizontale tussenafstand voor de verticale elementen van de balustrade mag maximum 11 cm bedragen. In de klassen voor de kleuters mag dit maximum 9 cm zijn. - Hoogte borstwering of balustrade (interieur): minimum 1 m. Indien een val van 10 meter door het trapgat mogelijk is, moet de balustrade minstens 1,2 m hoog zijn. - Hoogte borstwering of balustrade (exterieur): minimum 1,20 m. De hoogte kan herleid worden tot 1 m voor af te schermen hoogteverschillen van minder dan 6 meter. - Als de trappen breder zijn dan 1,50 m of als er aan beide kanten gevaar tot vallen bestaat, moeten aan beide kanten leuning aanwezig zijn. - Trappen: voldoende grote vrije hoogte, geen afgebroken trapneuzen, splintervrij, voldoende stevige leuning en kokers voldoende afgeschermd. Nergens zijn er uitstekende delen/voorwerpen tijdens het belopen van de trap.

	ONDERZOEKSVRAAG	INFORMATIE
2.13	Op het domein en in de gebouwen/lokalen zijn geen grote risico's op valgevaar.	<ul style="list-style-type: none"> - De arbeidsplaatsen, al dan niet in open lucht, waar er risico op vallen bestaat door de aanwezigheid van putten of gaten in de vloer moet de grond of de muur worden afgedekt of voorzien van collectieve beschermingsmiddelen waarvan de dimensies worden bepaald door de regels van goed vakmanschap. - Wanneer de transparante of lichtdoorlatende oppervlakten van deuren en poorten niet van veiligheidsmateriaal zijn vervaardigd en indien de kans bestaat dat werknemers gewond raken als een deur of een poort breekt, moeten deze oppervlakten tegen indrukken worden beveiligd. - Klapdeuren en –poorten moeten transparant zijn of van transparante panelen zijn voorzien. - De vloeren van de lokalen en van de plaatsen in open lucht zijn vrij van gevaarlijke hobbels, putten of hellingen. Ze zijn vast, stabiel en slipvrij. - Indien niet bepaald door de instelling aan de hand van een uitgevoerde risicoanalyse zal, om de gelijkgerichtheid te bevorderen, de inspectie volgende minimumcriteria gebruiken voor speeltoestellen. We controleren dit niet systematisch, maar in het geval van discussie volgen we de onderstaande richtwaarden. Dit wil zeggen dat de inspectie niet zal ingaan tegen beslissingen van de preventieadviseur naar aanleiding van een uitgevoerde risicoanalyse. <ul style="list-style-type: none"> - Valdempende ondergrond onder een speeltoestel: <ul style="list-style-type: none"> - tot 60 cm hoogte: geen speciale ondergrond nodig, maar beton, steen, asfalt, ... zijn niet aan te raden - tot 1 m hoogte: gras, losse aarde, ...; - meer dan 1 m: boomschors, houtsnippers, rubberen tegels, ...; - een glijbaan voor peuters: niet hoger dan 1 m; - een glijbaan voor kleuters: niet hoger dan 1,5 m; - een glijbaan voor lagere schoolkinderen: niet hoger dan 3 m. - Indien het speeltoestel hoger is dan 3 meter (directe) valhoogte, moet men dit volledig afsluiten zodat vallen onmogelijk wordt.
2.14	Er is een brandpreventieverslag over de gebruikte gebouwen en het domein.	- Het brandpreventieverslag is het resultaat van een risicoanalyse en bevat conclusies en actiepunten. Het is opgemaakt door deskundigen (in principe de brandweer, maar dit hoeft niet).

	ONDERZOEKSVRAAG	INFORMATIE
2.15	De instelling geeft gevolg aan de opmerkingen uit het brandpreventieverslag.	<p>- In essentie is het dus vooral belangrijk dat er een deskundige risicoanalyse gebeurde, dat deze aanleiding gaf voor het wegwerken van tekorten en dat de instelling deze verbetering ook effectief kan aantonen. Soms is het onmogelijk om alle tekorten op korte termijn weg te werken.</p> <p>- De inspectie beschouwt het als een probleem en een teken van zwakke beleidsvoering als de instelling een gebouw dat expliciet werd afgekeurd, toch verder gebruikt. Hier zijn we streng, zeker wanneer blijkt dat het gebouw verder wordt gebruikt zonder passende maatregelen.</p> <p>De inspectie zal onder andere het volgende onderzoeken:</p> <p>- Zijn er actieplannen? Zijn deze uitgevoerd? De inbreuken/bemerkingsen zijn opgenomen in het GPP/JAP? (wie, wat, hoe, wanneer, welke middelen)</p> <p>- Is er een oplossing gegeven aan de ernstige opmerkingen? Is er gevolg gegeven aan de geformuleerde termijnen door deskundigen?</p> <p>- We verwachten dat de instelling andere aspecten van brandveiligheid zoals het vrijhouden van evacuatiewegen, onderhouden van veiligheidsverlichting e.d., systematisch bewaakt.</p> <p>- Met betrekking tot het brandpreventieverslag gelden volgende afspraken:</p> <ul style="list-style-type: none"> - niet ouder dan 5 jaar: de inspectie gaat na of de eventuele adviezen/opmerkingen werden opgenomen in een actieplan of uitgevoerd rekening houdend met de termijnen vooropgesteld door de deskundigen; - tussen 5 – 10 jaar: de inspectie gaat na of het actieplan werd uitgevoerd; - ouder dan 10 jaar: dit voldoet voor de inspectie als er in de tussentijd geen structurele verbouwingen of wijzigingen aan de infrastructuur en gebouwen zijn gebeurd.
2.16	Er is een geldig keuringsverslag van de elektrische laag- en hoogspanningsinstallatie door een erkend organisme.	- Het keuringsverslag van de elektrische laag- en hoogspanningsinstallatie is het resultaat van een controle door een erkend organisme en het verslag bevat een conclusie/besluit.

	ONDERZOEKSVRAAG	INFORMATIE
2.17	De instelling geeft gevolg aan de opmerkingen uit het keuringsverslag van de elektrische installatie(s).	<ul style="list-style-type: none"> - Volgens het nieuwe KB moeten scholen voor 1 januari 2014 een risicoanalyse maken van de elektrische installatie. Het verslag van de conformiteitscontrole moet steeds aanwezig zijn (vanaf 1 januari 2014). - Het is belangrijk dat de instelling gevolg heeft gegeven aan de geformuleerde tekorten en dat ze dit ook kan aantonen. Soms is het onmogelijk om alle tekorten op korte termijn weg te werken. - De inspectie beschouwt het als een probleem en teken van zwakke beleidsvoering als de instelling de installatie die expliciet werd afgekeurd, toch zonder meer verder gebruikt. Hier zijn we streng, zeker wanneer blijkt dat de installatie verder wordt gebruikt zonder passende maatregelen. <p>De inspectie zal onder andere het volgende onderzoeken:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zijn er actieplannen? Zijn deze uitgevoerd? De inbreuken/bemerkingen zijn opgenomen het GPP/JAP? (wie, wat, hoe, wanneer, welke middelen?) - Is er een oplossing gegeven aan de ernstige opmerkingen? Is er gevolg gegeven aan de geformuleerde termijnen door de deskundigen?

	ONDERZOEKSVRAAG	INFORMATIE
2.18	Er is geen acuut elektrocutiegevaar.	<ul style="list-style-type: none"> - Het begrip acuut elektrocutiegevaar: leerlingen/personeel kunnen niet geïsoleerde bronnen of leidingen (loshangende stopcontacten, niet-gesloten zekeringskasten, blote bedrading, ...) aanraken. Dit kan ook blijken uit het verslag van de elektrische installatie. - Er moet een onmiddellijk verband zijn met de veiligheid van de leerlingen en/of het personeel op korte en/of langere termijn. <p>De inspectie heeft onder andere aandacht voor het volgende:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wandcontactdozen met aarding, stekkers met aarding en snoeren verkeren zichtbaar in goede staat. - Bij het ontwerp, de uitvoering en de keuze van het materiaal en de beschermingsvoorzieningen moet rekening worden gehouden met de spanning, de externe invloeden en de deskundigheid van de personen die toegang hebben tot delen van de installatie. - Neerhangende verlengsnoeren (bv. in werkplaatsen boven de werkbanken) zijn voorzien van een beveiliging (meestal ketting) tegen trekbelasting. - Op plaatsen waar leerlingen kunnen komen zijn de elektrische laagspanningskasten, zowel 220V als 380V, afgesloten (elektrische borden zijn ontoegankelijk voor leerlingen). - Het kunnen afsluiten van elektriciteitskasten is belangrijk en nodig tijdens het uitvoeren van werken aan de elektriciteit. - De elektrische hoogspanningscabine is steeds degelijk afgesloten en alleen toegankelijk voor bevoegde personen. Ze is dus nooit toegankelijk voor leerlingen en voor niet-bevoegd verklaard personeel. Het pictogram is duidelijk zichtbaar. - Zekeringen mogen niet functioneren als schakelaars.
2.19	Brandblustoestellen worden jaarlijks gecontroleerd.	- De inspectie verwacht dat de instelling dit kan aantonen aan de hand van een onderhoudscontract, facturen, ...
2.20	Verwarmingsinstallaties op gas worden gekeurd bij indienstneming en daarna tweejaarlijks onderworpen aan een controle.	<ul style="list-style-type: none"> - Voor de instellingen die vallen onder de voorwaarden van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest hanteren wij de termijn van 3 jaar voor de controle van de verwarmingsinstallaties op gas. - Er moet steeds een attest zijn van de indienstneming (voor gas) en een verslag van de controles. De inspectie zal minimum de 2 laatste verslagen (per installatie) opvragen van de controles.
2.21	Verwarmingsinstallaties op stookolie worden jaarlijks onderworpen aan een controle.	- Conformiteitsattest: de deskundigen of de erkende technicus stellen een attest op waaruit ondubbelzinnig moet blijken of de houder en de installatie al dan niet voldoen aan de voorschriften. Het conformiteitsattest vermeldt bovendien de

	ONDERZOEKSVRAAG	INFORMATIE
2.22	De instelling beschikt voor alle stookoliereservoirs over een conformiteitsattest.	naam en het erkenningsnummer van de deskundige of de erkende technicus, die het onderzoek heeft uitgevoerd. De deskundigen of de erkende technicus brengen op de vulleiding een duidelijk zichtbare en leesbare klever of plaat aan, waarop zijn erkenningsnummer, het jaartal en de maand van hetzij de controle bij de plaatsing hetzij de laatst uitgevoerde controle en van de volgende uit te voeren controle vermeld zijn.
2.23	De instelling beschikt over een geldig keuringsverslag van alle toestellen/installaties/arbeidsmiddelen die vallen onder de keuring van een erkende dienst technische controle (EDTC).	- De inspectie zal een geldig keuringsverslag van alle toestellen/installaties/arbeidsmiddelen die vallen onder de keuring van een erkende dienst technische controle van de laatste jaren opvragen. Hierdoor kan de inspectie ook een evolutie zien in de vastgestelde opmerkingen, adviezen en tekorten. Dit geeft ook aan in welke mate de instelling rekening houdt met deze adviezen en opmerkingen. Het is uiteindelijk de eindverantwoordelijkheid van de werkgever om al dan niet gevolg te geven aan de adviezen van de externe diensten. Enkele voorbeelden van toestellen/installaties/arbeidsmiddelen: personenliften, goederenliften, hefwerktuigen, luchtcompressoren, gasopslagplaats,...
2.24	De instelling voert de controle uit van alle (andere) toestellen/installaties/arbeidsmiddelen die vallen onder de controle van een bevoegd persoon.	- De inspectie zal de instelling vragen (steekproefsgewijs) om dit aan te tonen voor de laatste jaren. De instelling moet zelf de periodieke controles van de toestellen/installaties/arbeidsmiddelen (laten) uitvoeren en de bevindingen bijhouden. Het is belangrijk dat de instelling hiervan een duidelijk overzicht heeft (bijvoorbeeld: turn- en sporttoestellen, speeltoestellen, klimmuren, gasinstallaties, ladders, stellingen, veiligheidsverlichting, brandalarminstallatie, persoonlijke en collectieve beschermingsmiddelen, ...). Hierdoor kan de inspectie ook een evolutie zien in de vastgestelde opmerkingen, adviezen en tekorten. Dit geeft ook aan in welke mate de instelling rekening houdt met deze adviezen en opmerkingen. Het is uiteindelijk de eindverantwoordelijkheid van de werkgever om al dan niet gevolg te geven aan de adviezen van de interne of externe diensten/bevoegden.
2.25	De instelling beschikt over een geactualiseerde asbestinventaris en een schriftelijk advies van de interne preventieadviseur en de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer over de inventaris.	- De inspectie zal de instelling vragen om dit aan te tonen. De instelling maakt een inventaris op van al het asbest en alle asbesthoudend materiaal in alle delen van de gebouwen, in de arbeidsmiddelen en beschermingsmiddelen op de arbeidsplaats. - De inspectie verwacht van een 'asbestvrije school' dat ze beschikt over een blanco asbestinventaris of een ondertekende verklaring dat de instelling asbestvrij is. - De preventieadviseur, deskundig op het vlak van de arbeidsveiligheid, en de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer van de bevoegde externe dienst voor preventie en bescherming op het werk geven elk schriftelijk advies over de inventaris om zicht te hebben over de kwaliteit van de inventaris en op de beheersing van de aanwezige risico's met betrekking tot asbest.

	ONDERZOEKSVRAAG	INFORMATIE
2.26	De instelling beschikt over een geactualiseerde inventaris van de producten met gevaarlijke eigenschappen.	<ul style="list-style-type: none"> - De inspectie zal de instelling vragen om dit aan te tonen. De inspectie verwacht dat van elk product met gevaarlijke eigenschappen, dat aanwezig is in de instelling, de maximale aanwezige hoeveelheden gekend en opgenomen zijn in de lijst. De eerste stap in de organisatie van een beheerssysteem voor chemische risico's is het opstellen van een inventaris van producten waaraan personeelsleden en leerlingen kunnen worden blootgesteld. - Deze inventaris moet per werkpost/lokaal/kast (indien meerdere kasten, bv. in een chemielokaal) worden opgesteld om een overzicht van de chemische problematiek te geven. - De instelling kan de verschillende inventarissen per werkpost samenvoegen tot een inventaris die een overzicht van de chemische problematiek van de instelling geeft. - De instelling betreft de preventieadviseur maximaal bij het beheer (de aankoop, opleiding, stockage, verwijdering) van de gevaarlijke producten.

	ONDERZOEKSVRAAG	INFORMATIE
2.27	<p>Voor elk product met gevaarlijke eigenschappen of gevaarlijke stof/preparaat is er onmiddellijk een veiligheids- en gezondheidskaart (VIB, MSDS-fiche) beschikbaar.</p>	<p>- De risicoanalyse bevat minimaal de veiligheids- en gezondheidskaart van elke gevaarlijke stof of preparaat. Deze kaart bevat de informatie voor de werknemers en leerlingen die in contact komen met deze stoffen.</p> <p>- Deze kaarten zijn best afgedrukt en beschikbaar voor de gebruikers. Normaal worden ze ook nog eens centraal bijgehouden door bv. de preventieadviseur.</p> <p>Opgelet:</p> <p>Op de begeleidingscommissie convenant preventie en bescherming in het Vlaams Onderwijs van 25 09 2013 heeft de vertegenwoordiger van AD TWW een toelichting gegeven over het gebruik van chemische stoffen op school.</p> <p>Als inspectie hanteren wij, bij onze controle van de erkenningsvoorwaarde, het standpunt van AD TWW als uitgangspunt.</p> <p>Als gevolg kunnen enkel demonstratieproeven (voor onderstaande stoffen) door de ‘bevoegde leerkracht’ geduld worden, die voldoende op de hoogte is van de risico-inhoud van de proeven, ook over de nodige collectieve en individuele beschermingsmiddelen beschikt en dat de proeven onder veilige omstandigheden (bijvoorbeeld in een trekkast) kunnen plaatsvinden. Daarenboven voorziet de instelling in de nodige hulpmaterialen, in het geval de proef mislukt, om contaminatie van de omgeving, het personeel en de leerlingen te beperken/vermijden.</p> <p>Het standpunt van AD TWW betreffende het gebruik van chemicaliën in het wettelijk secundaire onderwijs (kenmerk brief PR/13/3328 van 02/10/2013):</p> <p><i>Het KB van 3 mei 1999 betreffende de bescherming van jongeren op het werk, legt verbodsbepalingen vast in Afdeling III, meer bepaald in art. 8.</i></p> <p><i>Dit betekent een verbod op het gebruik van:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - carcinogene, mutagene en reprotoxische stoffen; - sensibiliserende stoffen; - als giftig ingedeelde stoffen. <p><i>Een niet limitatieve lijst van agentia is terug te vinden in dit KB als bijlage (A. agentia, 3. Chemische agentia).</i></p> <p><i>Aangezien er in het wettelijk verplicht secundaire onderwijs geen gespecialiseerde opleidingen worden ingericht is het verlenen van een afwijking op deze norm niet aan de orde.</i></p> <p><i>In de sociale media (bv. YouTube) zijn er voldoende demonstratiefilmpjes te vinden die eventuele moeilijkheden die deze verbodsbepalingen meebrengen in ruime mate compenseren.</i></p>

	ONDERZOEKSVRAAG	INFORMATIE
2.28	De instelling slaat de producten met gevaarlijke eigenschappen of gevaarlijke stoffen veilig op.	<ul style="list-style-type: none"> - De inspectie verwacht dat de kasten waar de gevaarlijke producten worden opgeslagen in principe afgesloten of geplaatst zijn in een afgesloten lokaal. - In het basisonderwijs letten we erop dat alle producten ‘niet-bereikbaar’ zijn opgesteld voor de kinderen. Dit heeft ook betrekking op schijnbaar relatief ongevaarlijke producten (zoals wasproducten, afwasmiddel, ...). We verwachten dat de personeelsleden handelen volgens de principes van de regels van goed vakmanschap. - In het kleuteronderwijs letten we er bijzonder op dat de school aandacht heeft voor het gebruik van producten met minder gevaarlijke eigenschappen en/of die geschikt zijn voor kinderen.
2.29	De producten met gevaarlijke eigenschappen zijn voorzien van de voorgeschreven etikettering.	<ul style="list-style-type: none"> - De inspectie verwacht dat alle recipiënten in de instelling voorzien zijn van een duidelijke aanduiding van de inhoud. Alle gevaarlijke stoffen moeten voorzien zijn van het voorgeschreven etiket. - Wanneer men gebruikmaakt van de overheveling van producten van grote recipiënten naar kleine recipiënten moeten deze eveneens voorzien zijn van de voorgeschreven etikettering. - Recipiënten die gebruikt worden voor de opslag van levensmiddelen (drankflesjes, confituurpotten, ...), kunnen niet gebruikt worden als recipiënten voor gevaarlijke stoffen.
2.30	De instelling beschikt over de vereiste milieumelding of milieuvergunning.	<ul style="list-style-type: none"> - Niet elke instelling moet voldoen aan een milieuvergunning- en meldingsplicht. - Afhankelijk van bepaalde factoren heeft een instelling een milieuvergunning- en meldingsplicht. Op basis van de mogelijke hinder voor de omgeving, de mogelijke negatieve invloed op het leefmilieu of voor mogelijk gevaar voor mensen in de omgeving worden de instellingen in 3 klassen ingedeeld (voor Vlaanderen). - Uitzonderlijk is er in een zeer kleine school zelfs geen meldingsplicht. - Voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest geldt een soortgelijke regeling.
2.31	De instelling beschikt over een toelating of erkenning afgeleverd door het FAVV.	<ul style="list-style-type: none"> - Niet elke instelling moet beschikken over een toelating of erkenning. - Afhankelijk van bepaalde factoren heeft een instelling een toelating of erkenning nodig. - Toelating/erkenning is op adres, dus voor 2 vestigingsplaatsen betekent dit 2 toelatingen. Eén toelating/erkenning per campus (meerdere instellingen) kan wel.

	ONDERZOEKSVRAAG	INFORMATIE
2.32	De instelling past minimum de principes van de GHP (Goede Hygiëne Praktijken) toe.	<ul style="list-style-type: none"> - Dit is enkel van toepassing indien er levensmiddelen aanwezig zijn. - Tijdens de doorlichting heeft de inspectie (steekproefsgewijs) oog voor de onderstaande aspecten. In geval van twijfel/vastgestelde tekorten kijken we meer systematisch en in detail. De onderstaande lijst is dan richtinggevend. <ul style="list-style-type: none"> De principes van de de Goede Hygiëne Praktijken (GHP): - Infrastructuur en uitrusting; - Onderhoud, reiniging en ontsmetting; - Ongediertebestrijding; - Afvalbeheer; - Watervoorziening; - Persoonlijke hygiëne; - Temperatuurbeheersing; - Opleiding. - Instellingen waar opleidingen uit de voedingssector doorgaan (bv. kok, bakker, slager, restaurant, keuken, ...), zullen meestal de (versoepelde) HACCP-richtlijnen moeten volgen.
2.33	De bewaring en de opslag van de aanwezige levensmiddelen verlopen conform de regelgeving.	<ul style="list-style-type: none"> - Tijdens de doorlichting heeft de inspectie (steekproefsgewijs) oog voor de onderstaande aspecten. In geval van twijfel/vastgestelde tekorten kijkt de inspectie meer systematisch en in detail. De onderstaande lijst is dan richtinggevend. - Aandachtspunten: <ul style="list-style-type: none"> - Intacte verpakking, geen ingedeukte blikken. - Verbruiksdatum of houdbaarheidsdatum. - Dagverse producten hebben een fris uitzicht (bv. groenten, vlees). - FEFO-principe (First Expired - First Out). - Geopende verpakkingen zijn opnieuw goed gesloten. - Ingevroren goederen zijn voorzien van een etiket met invriesdatum. - Er staan nooit producten op de grond, enkel op afwasbare rekken. - Afgewerkte producten bevinden zich bovenaan in de koeling, fruit en niet gereinigde groenten onderaan, zuivelproducten bevinden zich afgescheiden van andere producten.

	ONDERZOEKSVRAAG	INFORMATIE
2.34	De instelling organiseert jaarlijks minstens één evacuatieoefening op basis van een uitgewerkt evacuatiescenario.	- Scenario of noodplan: dit is een verzameling van richtlijnen, procedures en instructies om in een noodsituatie op een veilige en adequate manier te reageren (dit is meer dan enkel de evacuatieinstructies).
2.35	De instelling evalueert de evacuatieoefeningen en stuurt bij indien nodig.	- Eén evacuatieoefening per schooljaar organiseren is verplicht, bij voorkeur in het begin van het schooljaar. De instelling moet een schriftelijke neerslag van de evacuatie hebben. De inspectie zal deze opvragen van de laatste 2 jaren, nagaan of de instelling eventueel gevolg gaf aan het wegwerken van tekorten of opmerkingen. De instelling moet deze verbetering ook effectief kunnen aantonen.
2.36	Nooduitgangen, evacuatiewegen en uitgangen zijn vrij en onmiddellijk bruikbaar.	- Het is aan te raden om minimum twee evacuatieoefeningen per schooljaar te organiseren. Voor kleuters plant de school best meerdere oefenmomenten.
2.37	De instelling heeft de noodzakelijke instructies, pictogrammen en veiligheidsverlichting betreffende evacuatie aangebracht.	- Er mogen geen voorwerpen staan die de doorgang belemmeren. - Breedte van de trappen, uitgangswegen en uitgangen: gelijk aan of groter zijn dan 0.8 m. - In alle schoollokalen hangt een algemene brandinstructie en minimaal een vluchtplan in de gangen (de plattegrond die de evacuatieweg aanduidt, moet vertrekken van de locatie waar men zich bevindt en moet overeenstemmen met het algemeen ontruimingsplan). - De vluchtwegen zijn op een plattegrond door middel van richtingspijlen aangegeven.
2.38	Voor nieuwe arbeidsmiddelen beschikt men over een gelijkvormigheidsattest- of conformiteitsattest (conform de afspraken afgesloten binnen het convenant).	- In afwachting van de afspraken vastgelegd binnen het convenant vragen de inspectie geen conformiteitsattesten (verklaring van overeenstemming) voor 'manueel aangedreven' arbeidsmiddelen. - De inspectie controleert dit steekproefsgewijs. Meestal zal de school een dossier bijhouden per arbeidsmiddel/toestel/machine ... waarin alle betrokken documenten verzameld zijn (bv. offerte, bestelbon, conformiteitsattest, indienststellingsverslagen, onderhouds- en veiligheidsinstructies).
2.39	De instelling beschikt voor elk toestel over een indienststellingsverslag (conform de afspraken afgesloten binnen het convenant).	- Onder instructies verstaan we (indien relevant) veiligheidsinstructies, gebruiksinstructies en onderhoudsinstructies. Het betreft hier alles (apparaten, speeltuigen, installaties, machines, gereedschappen, ...) wat mogelijk aanleiding kan geven tot een verhoogd risico voor personeel en/of leerlingen. Elke installatie, machine, gemechaniseerd werktuig en persoonlijk of collectief beschermingsmiddel moet voorzien zijn van hoger vermelde instructies. De instructies kunnen op verschillende manieren opgesteld worden nl. in een instructieboek, op instructiekaarten of rechtstreeks op de machine.
2.40	De noodzakelijke instructies voor het gebruik van toestellen, arbeidsmiddelen en beschermingsmiddelen zijn aanwezig.	- In afwachting van de afspraken vastgelegd binnen het convenant vragen wij geen instructies voor een koffiezet, een nietjesmachine, computer, ... d.w.z. niet voor de klassieke huishoudelijke toestellen.
2.41	De persoonlijke en collectieve beschermingsmiddelen zijn aanwezig en worden functioneel gebruikt.	- De instelling moet de persoonlijke beschermingsmiddelen gratis ter beschikking stellen voor het personeel. - Van installaties/machines die niet meer in dienst zijn, moet de elektriciteitstoevoer afgesloten zijn.

3 De gezondheid en hygiëne van de leer- en werkomgeving

	ONDERZOEKSVRAAG	INFORMATIE
3.1	De toiletten voor personeel (bezoekers) en leerlingen zijn gescheiden.	- Voor het personeel moet de werkgever rekening houden met de 'Wet van 4 augustus 1996 Betreffende het Welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk' (en wijzigingen). Voor het sanitair moet men onder andere het 'Koninklijk Besluit tot Vaststelling van de algemene basiseisen waaraan arbeidsplaatsen moeten beantwoorden van 10 oktober 2012' volgen.
3.2	De toiletten voor mannen en vrouwen (personeel/bezoekers) zijn gescheiden.	- De inspectie zal zich bij de controle tijdens de doorlichting vooral richten op de voorzieningen voor de leerlingen.
3.3	De toiletten voor jongens (leerlingen) en meisjes zijn gescheiden.	- De sanitaire lokalen voor jongens en meisjes moeten, met uitzondering van deze voor de kleuterklassen , gescheiden zijn.
3.4	Per 15 meisjes is er een toilet aanwezig.	- De verspreiding van de sanitaire voorzieningen is logisch en functioneel en houdt rekening met piekgebruik nabij de verblijfsruimtes tijdens de pauzes (binnen- en buitenspeelplaatsen, refters ...) Hoe jonger de leerlingen, hoe dichter de toiletjes bij hun verblijf te vinden zijn (klassen, speelklassen, open- of overdekte speelplaats).
3.5	Per 15 jongens is er een urinoir aanwezig.	- Voor het buitengewoon onderwijs bepaalt het type van buitengewoon onderwijs dat in de betrokken instelling wordt georganiseerd het aantal, de aard, de uitrusting en de grootte van de sanitaire voorzieningen. De inspectie gaat na of de instelling een analyse gemaakt heeft betreffende de aantallen en de inrichting van de sanitaire voorzieningen in functie van de aanwezige leerlingen. Belangrijk hierbij is de samenwerking met en het advies van de preventieadviseurs (eventueel bijkomend schoolarts) en het personeel (bij voorkeur via het comité of ander overlegorgaan).
3.6	Per 25 jongens is er een toilet aanwezig.	- De instelling kan numeriek net voldoende of net onvoldoende toiletten hebben (het leerlingenaantal is geen constante). Daarbij kijken we dan tijdens een speeltijdmoment na of de leerlingen niet moeten aanschuiven, de wachttijden niet te lang zijn, ... Sommige scholen lossen het euvel op door de 'pauzemomenten' in tijd op te splitsen. - Het aantal is te berekenen op de effectieve maximale aanwezigheid van het aantal leerlingen (leerlingenstages, werkplekieren, scheiding tijdstip speeltijden).
3.7	De sanitaire installaties zijn ingericht conform de regelgeving.	- De inspectie controleert de inrichting niet strikt en systematisch, maar in het geval van discussie zullen wij onderstaande richtlijnen aanhouden. Enkele aandachtspunten: - De sanitaire lokalen moeten tegen het gure weer beschermd zijn (vorstbescherming en comforttemperatuur in gebruik). - De vermelding "mannen" of "vrouwen" of een aangepast pictogram duidt aan voor wie de sanitaire ruimte is voorbehouden. - Het ontwerp en de inrichting van het sanitair biedt een aangename en comfortabele ruimte, die voldoende rekening houdt met privacy, eenvoudig onderhoud, mogelijkheden tot toezicht, goede verlichting (minimum

200 lux), ...

- Het ontwerp van de lokalen moet voldoende verluchtingsmogelijkheden voorzien. Verluchtingsopeningen kunnen worden geplaatst onder de deur tot op een hoogte van maximum 10 cm of boven de deur op een hoogte van meer dan 1,90 m.
- De oppervlakte, de hoogte en het luchtvolume van de sanitaire lokalen zijn van dien aard dat de leerlingen zich in alle omstandigheden goed voelen (welzijn). Daarom moeten de lokalen ten minste 2,5 m hoog zijn (voor de zone waar men staat).
- De toiletten binnen de gebouwen mogen niet rechtstreeks met de arbeidsplaats, de refters of de kleedkamers in verbinding staan. Er moet dus altijd een sas gelegen zijn tussen de effectieve toiletruimten en een eetzaal/refter.
- De toiletten bestaan uit één of meerdere individuele wc's en desgevallend urinoirs, samen met één of meerdere wastafels.
- Deze deuren van een toiletruimte zijn voorzien van vrij/bezet-sloten die iemand van de school, in geval van nood, van de buitenzijde kan openen (niet door leerlingen).
- Er zijn diverse 'handdroogmanieren' mogelijk. Dit gaat van luchtblazers, papierverdelers tot rollen met handdoeken.

- Kleuteronderwijs

- Voor kleuters is het belangrijk dat ze regelmatig en op hun aangeven naar het toilet kunnen gaan. Daarom voorziet de instelling de toiletten best zo dicht mogelijk bij hun klaslokaal.
- Het is aangewezen dat voor de kleuters de sanitaire ruimten minimaal omvatten: per 4 toiletten of urinoirs een kraan (handwastafel), één toilet per vijftien meisjes of vijfentwintig jongens en één urinoir per vijftien jongens, aangepast voor kleuters. De urinoirs mogen eventueel door toiletten vervangen worden.
- De instelling houdt in het ontwerp en bij de bepaling van de aantallen ook best rekening met het feit dat kleuters vaak in groep naar toilet gaan, en vanaf de derde kleuterklas nood hebben aan een zekere privacy (voorziet ook voldoende toiletjes met deuren). Bij open toiletjes moet inkijk door derden vermeden worden. Urinoirs worden vaak vermeden bij kleuters, omwille van hygiënische en gezondheidsredenen. Het sanitair wordt aangepast in de hoogte.
- Bij de kleuters is strikte scheiding van jongens en meisjes niet nodig.
- Eventuele wc-deurtjes mogen niet afsluitbaar zijn langs de binnenzijde en moeten op zulke hoogte zijn dat er

		<p>toezicht mogelijk is.</p> <ul style="list-style-type: none"> - De school voorziet best in een verzorgingsmogelijkheid op tafelhoogte. - Bij minimum één toiletpotje per sanitair blok (bv. op de hoek) wordt meer ruimte voor en naast de pot voorzien zodat er een buggy of rolstoel geplaatst kan worden en zodat er meer ruimte is om hulp te bieden. <p>- Lager en secundair onderwijs</p> <ul style="list-style-type: none"> - Voor deze doelgroep moeten toiletten afsluitbaar zijn en de nodige privacy bieden. <p>- Voor het buitengewoon onderwijs bepaalt het type van buitengewoon onderwijs dat in de betrokken instelling wordt georganiseerd het aantal, de aard, de uitrusting en de grootte van de sanitaire voorzieningen. De inspectie gaat na of de instelling een analyse heeft gemaakt betreffende de aantallen en de inrichting van de sanitaire voorzieningen in functie van de aanwezige leerlingen. Belangrijk hierbij is de samenwerking met en het advies van de preventieadviseurs (eventueel bijkomend schoolarts) en het personeel (bij voorkeur via het comité of ander overlegorgaan).</p> <p>- Andere onderwijsniveaus</p> <p>Rekening houdend met de leeftijd van de gebruikers en de bezettingsgraad van het gebouw tijdens lesmomenten, kunnen voorgaande aanbevelingen eveneens toegepast worden.</p>																								
<p>3.8</p>	<p>De sanitaire installaties zijn aangepast aan de leeftijd van de gebruikers.</p>	<p>- Vooral bij een gedeelde sanitaire installatie is het van belang dat de urinoirs en de zittoiletten aangepast zijn aan de lengte van de leerlingen. Idem voor de afscheiding (tussenwanden), zodat voldoende privacy gewaarborgd blijft.</p> <p>- De ergonomie van leerlingen evolueert naargelang de leeftijd. Onderstaand vrijblijvend enkele mogelijke aanbevelingen opgemaakt voor de hoogte van sanitaire voorzieningen op basis van de gemiddelde groottes van leerlingen in de verschillende onderwijsniveaus. De meest courante maat staat in het vet, indien specifiek voor de jongsten van een leeftijdsgroep (bv. vleugel 6-8 jarigen) kan een lagere maat voorzien worden. Indien de toiletten naschools ook gebruikt worden door volwassenen, ga dan naar de laagste universele maat voor 'secundair' of voorzie een variatie in maten.</p> <table border="1" data-bbox="739 1050 1984 1393"> <thead> <tr> <th></th> <th>Kleuters (2,5 j – 6 j)</th> <th>Lagere school (6j – 12 j)</th> <th>Middelbaar</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Hoogte toiletpot</td> <td>26 – 30 – 35 cm</td> <td>35 – 40 cm</td> <td>40 - 45 cm</td> </tr> <tr> <td>Hoogte aangepast toilet</td> <td></td> <td>40 cm</td> <td>50 cm</td> </tr> <tr> <td>Hoogte urinoir</td> <td>38 – 50 cm</td> <td>50 – 67 cm</td> <td>67 cm</td> </tr> <tr> <td>Hoogte wastafel</td> <td>45 – 50 cm (max. 55 cm)</td> <td>55 – 65 cm (6 tot 8j) 65 – 80 cm (8 tot 12j)</td> <td>80 - 90 cm</td> </tr> <tr> <td>Kraan</td> <td>Bereik kraan op max. 33 cm</td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>		Kleuters (2,5 j – 6 j)	Lagere school (6j – 12 j)	Middelbaar	Hoogte toiletpot	26 – 30 – 35 cm	35 – 40 cm	40 - 45 cm	Hoogte aangepast toilet		40 cm	50 cm	Hoogte urinoir	38 – 50 cm	50 – 67 cm	67 cm	Hoogte wastafel	45 – 50 cm (max. 55 cm)	55 – 65 cm (6 tot 8j) 65 – 80 cm (8 tot 12j)	80 - 90 cm	Kraan	Bereik kraan op max. 33 cm		
	Kleuters (2,5 j – 6 j)	Lagere school (6j – 12 j)	Middelbaar																							
Hoogte toiletpot	26 – 30 – 35 cm	35 – 40 cm	40 - 45 cm																							
Hoogte aangepast toilet		40 cm	50 cm																							
Hoogte urinoir	38 – 50 cm	50 – 67 cm	67 cm																							
Hoogte wastafel	45 – 50 cm (max. 55 cm)	55 – 65 cm (6 tot 8j) 65 – 80 cm (8 tot 12j)	80 - 90 cm																							
Kraan	Bereik kraan op max. 33 cm																									

3.9	Er is minstens één aangepast toegankelijk toilet voor mannen/jongens en vrouwen/meisjes of één uniseks toilet.	<ul style="list-style-type: none"> - Voor de kleuters volstaat extra manoeuvreerruimte rond één van de (open) toiletpotjes. - De inspectie gaat voor schooljaar 2013-2014 akkoord dat ingeval van de aanwezigheid van een uniseks toilet dit door zowel door de leerlingen, het personeel en de bezoekers gebruikt wordt. - De inspectie neemt voor schooljaar 2013-2014 een stimulerende rol op. Wij vragen aan de instelling hoe zij hier mee omgaat. Welke toiletten voorziet de instelling in het geval van beperkte mobiliteit van leerlingen/leraren? Deze moeten dan bereikbaar zijn voor personen met een beperkte mobiliteit. Onderstaande richtlijnen zijn dan richtinggevend. - Het is aangewezen dat dit sanitair centraal gelegen is. Indien het toilet bereikbaar is vanuit een neutrale zone mag dit gebruikt worden door de leerlingen en het personeel van beide seksen. Indien voor beide seksen aparte 'mindervalidetoiletten' worden voorzien, mag het vanuit de betreffende sanitaire blokken bereikbaar zijn.
3.10	Het onderhoud van de sanitaire installaties voldoet.	<p>Enkele aandachtspunten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De sanitaire installaties zelf worden ten minste één maal per dag schoongemaakt, zodat ze te allen tijde beantwoorden aan de hygiënische voorschriften. - De aanwezigheid van toiletpapier, aanwezigheid van een gesloten recipiënt i.v.m. intieme hygiëne, aanwezigheid van een reinigingsproduct en de mogelijkheid om de handen te drogen, is er toezicht tijdens pauzes, ...
3.11	De instelling beschikt over een beheersplan betreffende de preventie van legionella.	<ul style="list-style-type: none"> - Dit is noodzakelijk van zodra de instelling over minstens één douche of andere collectieve watervoorzieningen met vernevelde waterdeeltjes (bv. kapsalon) met warm water beschikt. - Douches, die niet meer gebruikt worden, zijn afgesloten van de watertoevoer.
3.12	Er is altijd een gebrevetteerde hulpverlener (minimum 15uur basisopleiding) aanwezig per vestigingsplaats.	<ul style="list-style-type: none"> - De inspectie verwacht dat de instelling/het schoolbestuur een gebrevetteerde hulpverlener heeft aangesteld. Een hulpverlener is een personeelslid dat belast is met het verstrekken van eerste hulp en dat daarvoor de basisvorming (minimum 15 lessen) gevolgd heeft en regelmatig de bijscholingen volgt. - Op elke vestigingsplaats moet een hulpverlener aanwezig zijn, tenzij de instelling op basis van een risicoanalyse (inbegrepen advies preventieadviseur-arbeidsgeneesheer en comité) kan aantonen dat ze een gelijkwaardige kwalitatieve hulpverlening kan bieden. Op een campus met meerdere scholen kunnen de scholen samen afspraken maken.
3.13	Het verzorgingslokaal/de verzorgingsruimte is voorzien van een minimum aan noodzakelijke uitrusting en is ingericht na advies van de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer en het comité.	<ul style="list-style-type: none"> - Volgens het KB mag het verzorgingslokaal enkel gebruikt worden om er materiaal voor eerste hulp in op te slaan en om er slachtoffers van een ongeval of personen die onwel geworden zijn, op te vangen met het doel hen eerste hulp te verstrekken. Voor de onderwijsinspectie hoeft dit niet noodzakelijk een apart lokaal te zijn (bv. in het kleuteronderwijs en lager onderwijs), maar moet het wel voldoen aan de onderstaande aandachtspunten, tenzij blijkt uit de risicoanalyse dat dit niet noodzakelijk is. - bao: mag eventueel in secretariaat of een andere ruimte (voldoende toezicht) zolang privacy en rust van de leerling gewaarborgd wordt.

		<ul style="list-style-type: none"> - so: een aparte ruimte. - CVO en dko: een aparte ruimte of een andere regeling enkel en alleen conform de voorwaarden en regels aangegeven in het KB. - CLB: normaal is, gezien de activiteiten van het CLB, deze ruimte altijd aanwezig. <p>- Indien blijkt dat een specifiek verzorgingslokaal noodzakelijk is, wordt dit ingericht na advies van de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer en het comité.</p> <p>- Aandachtspunten voor het lokaal:</p> <ul style="list-style-type: none"> - voldoende privacy en rust waarborgen; - gevrijwaard zijn tegen schadelijke indrukken d.w.z. het biedt alle waarborgen inzake veiligheid en hygiëne; - het is voldoende ruim bemeten; - het wordt verlucht, verlicht en verwarmd in functie van zijn bestemming; - uitgerust zijn met warm en koud stromend water (of in de directe nabijheid); - de personen die verzorging nodig hebben onder behoorlijk comfortabele omstandigheden kunnen laten rusten, dus de aanwezigheid van een ligbed, ligstoel, ... is vereist; - het wordt aangeduid met het gepaste pictogram; - vlot bereikbaar zijn voor de hulpdiensten.
<p>3.14</p>	<p>De instelling houdt het register met de interventies in het kader van de eerste hulp bij.</p>	<p>- De inspectie verwacht dat de instelling over een register beschikt van alle interventies in het kader van de eerste hulp. Dit register bevat minimaal de naam van het slachtoffer, de naam van de persoon die de eerste hulp heeft toegediend, datum en tijdstip van de interventie en de aard van de interventie (oorzaken en aard van de kwetsuren, type en middelen van de eerste hulp, follow-up na de eerste hulp, ...).</p> <p>- Dit register moet niet gezien worden als een administratieve plagerij, maar als een belangrijk instrument voor een dynamisch preventiebeleid. Aan de hand van dit register kan het schoolbestuur immers gelijkaardige ongevallen in de toekomst voorkomen, de organisatie van de eerste hulp op school evalueren en zo nodig bijsturen, of de bijscholing beter afstemmen op de behoeften. Ten slotte kan een nauwkeurig bijgehouden register tevens een belangrijke rol spelen indien het schoolbestuur beticht zou worden van het slechte, laattijdige of in het geheel niet toedienen van eerste hulp.</p>